

C9920: Úvod do kvantové chemie a elektronové struktury molekul

Sylabus pro období podzim 2015

1. ÚVOD DO STRUKTURY ATOMŮ A MOLEKUL

1.1 Základní pojmy kvantové mechaniky

- 1.1.1 Co je kvantová mechanika (QM) a na čem je založena?
- 1.1.2 Stav systému v klasické a kvantové mechanice
- 1.1.3 Pojem funkce jedné proměnné, Postulát o vlnové funkci
- 1.1.4 Jak získat informace obsažené v Ψ ?
- 1.1.5 Dodatek k Postulátu o vlnové funkci: Bornova pravděpodobnostní interpretace
- 1.1.6 Hodnoty fyzikálních veličin, operátory, vlastní funkce a vlastní hodnoty
- 1.1.7 Důležité QM operátory
- 1.1.8 Postulát o operátorech
- 1.1.9 Základní vlastnosti QM operátorů

1.2 Atom vodíku

- 1.2.1 Schrödingerova rovnice pro elektron v poli jádra
- 1.2.2 Symetrie problému, sférické polární souřadnice, atomové jednotky
- 1.2.3 Dovolené hodnoty energie a atomová spektra
- 1.2.4 Názvosloví vlnových funkcí
- 1.2.5 Popis vlastních funkcí
  - (a) Analytický tvar
  - (b) Funkce 1s ($n = 1, l = 0, m = 0$) a 2s ($n = 2, l = 0, m = 0$)
  - (c) Funkce 2p ($n = 2, l = 0, m = +1, 0, -1$)
  - (d) Radiální hustota pravděpodobnosti

1.3 Atomy s více elektrony

- 1.3.1 Orbitální aproximace, součet energií orbitalů vs. celková energie
- 1.3.2 Matematický popis a názvosloví atomových orbitalů
- 1.3.3 Výměnná symetrie VF, elektronový spin
- 1.3.4 Elektronová konfigurace Li, antisymetrie VF
- 1.3.5 Elektronové konfigurace atomů
  - (a) Pauliho princip výlučnosti
  - (b) Aufbau proces, Klechowského pravidlo
- 1.3.6 Hundovo pravidlo
- 1.3.7 Vnitřní a valenční elektrony
- 1.3.8 Elektronové parametry mnohaelektronových atomů
  - (a) Stínění
  - (b) Efektivní náboj: Slaterova pravidla
  - (c) Orbitální poloměry a velikost atomu
- 1.3.9 Vývoj atomových vlastností v periodické tabulce
  - (a) Trendy v efektivních nábojích vnímaných valenčními elektrony
  - (b) Trendy v atomových poloměrech
  - (c) Trendy v orbitálních energiích
- 1.3.10 Vztahy k měřitelným vlastnostem
  - (a) Ionizační potenciál a elektronová afinita
  - (c) Škály elektronegativity

2. VÝSTAVBA MO A ELEKTRONOVÁ STRUKTURA

2.1 Interakce dvou atomových orbitalů na různých centrech

2.1.1 Základní aproximace:

- (a) Bornova-Oppenheimerova
- (b) Orbitální
- (c) MO-LCAO

2.1.2 Konstrukce MO

- (a) Interakce dvou identických AO
- (b) Interakce dvou různých AO
- (c) Orbitaly s nulovým překryvem

2.1.3 Aplikace na některé jednoduché dvouatomové molekuly

- (a) Pravidla pro zaplňování hladin
- (b) Systémy se 2, 4, 1 a 3 elektrony

2.1.4 Překryv a symetrie

- (a) Překryv 1s/1s, π -překryv 2p/2p, překryv 1s/2p
- (b) Překryvové integrály nulové díky symetrii
- (c) Elementy symetrie

2.1.5 Aplikace konceptů symetrie na některé polyatomické molekuly

- (a) σ/π separace
- (b) π MO ethylenu a formaldehydu

2.2 Metoda fragmentových molekulových orbitalů

2.2.1 MO některých modelových systémů, H_n

- (a) Čtvercově planární a obdélníková H_4
- (b) Lineární H_3
- (c) Lineární H_4
- (d) Triangulární H_3
- (e) Tetraedrál ní H_4
- (f) Hexagonální H_6

2.2.2 Vliv elektronegativity na tvar a energii MO

2.3 Interakce mezi dvěma fragmentovými orbitaly

2.3.1 Lineární molekuly AH_2

- (a) Symetrické vlastnosti fragmentových orbitalů
- (b) MO lineární AH_2 a aplikace na BeH_2

2.3.2 Trigonálně planární molekuly AH_3

- (a) Symetrické vlastnosti fragmentových orbitalů
- (b) MO trigonálně planární AH_3 a aplikace na BH_3

2.3.3 Tetraedrál ní molekuly AH_4

- (a) Symetrické vlastnosti fragmentových orbitalů
- (b) MO tetraedrál ní AH_4 a aplikace na CH_4

2.4 Interakce mezi třemi fragmentovými orbitaly

2.4.1 Pravidla pro interakci tří orbitalů

- (a) Formulace problému

- (b) Pravidla pro konstrukci MO
- 2.4.2 Elektronová struktura molekul AH
  - (a) Formulace problému a tvary MO
  - (b) Elektronová struktura LiH, BH a FH
- 2.4.3 Lomené molekuly AH₂
  - (a) Symetrie fragmentových orbitalů
  - (b) Interakční diagram a MO pro H₂O
- 2.4.4 Pyramidální molekuly AH₃
  - (a) Symetrie fragmentových orbitalů
  - (b) Interakční diagram a MO pro NH₃
- 2.5 Interakce mezi čtyřmi fragmentovými orbitaly
  - 2.5.1 Homonukleární diatomické molekuly A₂
  - 2.5.2 Heteronukleární diatomické molekuly AB
- 2.6 Velké molekuly
  - 2.6.1 MO acetyleny, ethylenu a ethanu
  - 2.6.2 Konjugované polyeny

3. ÚVOD DO STUDIA GEOMETRIE A REAKTIVITY

3.1 Orbitální korelační diagramy: Modelové systémy H₃⁺ a H₃⁻

- 3.1.1 Pravidla pro kreslení orbitálních korelačních diagramů
- 3.1.2 Orbitální korelační diagram pro ohýbání H₃
- 3.1.3 Geometrie H₃⁺
- 3.1.4 Geometrie H₃⁻ a pravidlo nejvyššího obsazeného MO

3.2 Geometrie molekul AH₂ a AH₃

- 3.2.1 Molekuly AH₂
  - (a) Orbitální korelační diagram mezi lineární a lomenou strukturou
  - (b) Geometrie molekul AH₂
- 3.2.2 Molekuly AH₃
  - (a) Orbitální korelační diagram mezi trigonální a pyramidální strukturou
  - (b) Geometrie molekul AH₃

3.3 Úvod do studia chemické reaktivity

- 3.3.1 Popis chemické reakce
- 3.3.2 Aproximace hraničních orbitalů
- 3.3.3 Cykloadiční reakce

Literatura:

Y. Jean, F. Volatron, *An Introduction to Molecular Orbitals*, Oxford University Press, Oxford, 1993.
John P. Lowe: *Quantum Chemistry - 2nd ed*, Academic Press, San Diego, California, 1993.
Obě učebnice budou zveřejněny ve studijních materiálech ISu.

Zkouška: Písemná + ústní v rámci řádného ZK období.